

Bok på kroken

De glemte katedralene

Da forfatter av boka Notheng skulle gjøre nettsøk på nett-opp notheng, opplevde han at søkemotoren lurte på om han mente nothing — altså ingenting. Selv om han valgte å ikke søke etter ingenting, var det ikke så langt unna det han fant om notheng på nettet. Det forteller at nothengene hører med i en annen tid og at vi i svært liten grad har valgt å hente denne delen av fortiden frem i lyset.

Notheng, også omtalt som henge eller hengjo, dreier seg om åpne stolpebygg som ble brukt til å tørke store garn og snurpenøter så de ikke råtnet og mistet styrken. Har du reist litt langs kysten, har du sikkert sett en slik ganske naken konstruksjon. Det er ikke sikkert du har tenkt at fortidslevningen bør bli værende.

Men forfatter Arne Blix mener altså de norske nothengene bør få stå, bør løftes frem, bør restaureres, bør inspirere og ikke minst fortjener sin første bok. Om man stusser over at vi har fått et flott og rikt illustrert bøkverk fra Museumsforlaget om disse anleggene, skal man ikke lese lenge før man skjønner at de både hører med i historien om fiskerierne og livet langs kysten og i arkitekturhistorien.

Hvis man er aldri så lite interessert i fiskerihistorie, gir forfatternes gjennomgang i starten ny forståelse og ny vinkling. Mellom 1900 og 1960 var nothengene en viktig del av alt som skjedde og et tydelig innslag i kystlandskapet. Forfatter Arne Blix, som i tillegg til bakgrunn som journalist og redaktør, faktisk har gjenreist et notheng på Trøndelagskysten, forklarer hvorfor, hvordan og hvor. Kapitlet «Bøte, barke og tørke» går innpå viktigheten av og utfordringen med å bøte nøter og garn. En revne kunne ifølge journalist Hans Stette i Sunnmørsposten være «like lange som en byggate i Ålesund». Fiskeriskapen av bakterieutsatte naturfibre ble altså barket, enten det var snakk om kaldbarking eller varmbarking, bark fra egen skog, importerte kateku, blåstein eller andre hemmeligheter. Så var det først og fremst kravene til

tørkeprosessen som gjorde at nothengkonstruksjonene ble som de ble, men tørkingen var som regel integrert med de andre operasjonene.

«Kystens katedraler» kan vi lese på forsiden, og på innsiden av permene vises en del av de gjenstående konstruksjonene i enkle riss, fra Nesodden til Berlevåg. Blix skriver om hvordan de utviklet seg fra åpne bukker til store rundtømmerkonstruksjoner med tak. Et av de første nothengene vi besøker, er Hjellens Notbøteri i Spjelkavik, et imponerende anlegg og det eneste som er bevart av de mange som drev stort her på 1950-tallet. I dag forbinder mange Spjelkavik utenfor Ålesund med kjøpesenteret Moa, men notbøteriene preget og utviklet i sin tid lokalsamfunnet vel så mye og gjorde Spjelkavik til et viktig service-senter for fiskeflåten. At det er så få notheng igjen, er noe forfatter Blix er opptatt av. Langs kysten var det båtene som gjaldt, dernest husene. Driftsbygningene var mindre viktig, og noe man ofte tenkte hadde begrenset levetid. Noe av det Blix har lagt ned innsats i, er å reise rundt og finne dem som ennå er her.

Det er en overraskende interessant bok, selv om noen av oss kanskje faller fra når entusiastene går i detalj om de enkelte konstruksjonene. Kombinasjonen av iherdige arkivsøk og innsatsen fotograf Ragnar H. Albertsen har lagt ned i å dokumentere gjenstående notbruk og ulike restaureringsprosjekter, gjør at det er nok bilder til å

Arne Blix — født 20. september 1954 i Lyngen — er en norsk jurist og avisredaktør. Han var sjefredaktør i Adresseavisen fra 2006 til 2015, styreleder i Norsk Presseforbund fra 2011 til 2014 og nestleder i Norsk Redaktørforening fra 2011 til 2015. Og så er han altså mer enn normalt interessert i notheng.

gi den ganske omfattende teksten fint følge. Litt er historie, litt er forklaringer, litt er reising og notheng-leting og litt samtaler med andre engasjerte, og så reflekterer forfatteren en del underveis. Noe løs er nok strukturen, men det er godt mulig det er best slik. Selv om Arne Blix mener dette bare er en liten startetappe på det som må gjøres for å gi nothengene sin rettmessige plass i historien, får den fra før uvitende leseren en følelse av at dette er «alt om notheng». Dermed har man også eksempler på etterbruk og utenombruk med. Som i nothenget i Hareid der tidligere landslags-sjef Åge Hareide lærte seg å spille fotball.

Men det er en annen historie.

Hengjo, eller det gamle nothenge og barkeriet i Bekkjærвик i Austevoll. Den er størst i sitt slag som er tatt vare på langs kysten, og blir i dag benyttet til kulturarrangement. Det er også en fin utearena for konserter.